

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ
24

YASAMA YILI
3

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

22 Kasım 2012 Perşembe

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
GÖRÜŐME TUTANAKLARI

22 Kasım 2012 Perşembe

----0----

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Dünyada cinsiyete duyarlı bütçe uygulamaları hakkında	1:28

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:28
Mustafa ŞAHİN (Komisyon Uzmanı)	1:5, 22:24, 27:28
Pınar ÖZEL (Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanı)	5:13, 25:26
Mehmet Kerim YILDIZ (Ağrı)	7, 14:15, 20, 22, 27
Taşkın BABAOĞLAN (Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanı)	7, 13:14, 24:25, 27
Nurdan ŞANLI (Ankara)	11, 20, 22:23
Sebahat TUNCEL (İstanbul)	11:12, 13, 14, 19:21
Nurgül AKSOY (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı)	15:19
Gönül BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin)	21, 26:27
Hülya GÜVEN (İzmir)	21:22

Açılma Saati: 14.12

Kapanma Saati: 15.54

22 Kasım 2012 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.12
BAŞKAN: Alev DEDEGİL (İstanbul)

0

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli bürokratlarımız, Komisyonumuzun çalışanları, KEFEK komisyonunda kurulan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme komisyonunun üçüncü toplantısına hoş geldiniz. Toplantıyı açıyorum ve bir önceki toplantıda aldığımız karar vardı. Biliyorsunuz bugün öncelikle bürokrat arkadaşlarımızı dinleyerek başlayacağız. Gündeme geçmeden önce ilave etmek istediğiniz bir şey varsa ya da bir teklifiniz, sayın üyeler alabilirim.

Bugünkü gündeme dair mutabakatımız sürüyor galiba, o zaman zaman kaybetmeyelim, Genel Kurul da çalışmalarını sürdürdüğü için bir an önce oraya dönmemiz gerektiğinden. Ben bürokratlarımıza söz vereceğim, onlar zannediyorum aralarında bir çalışma yaptılar, bir sunum insicamı oluşturdular. Önce kim konuşacak, ne konuşacak şeklinde. O zaman biz bunun da sıralamasını Türkiye Büyük Millet Meclisi uzmanımızdan, Mustafa Şahin Bey’den rica edelim. Sizinle mi başlayacağız?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Evet.

BAŞKAN - Buyurun söz sizde.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın milletvekillerim, öncelikle konuyla ilgimi kısaca paylaşmak isterim: Yaklaşık on bir yıldır yasama uzmanı olarak Parlamento bünyesinde çalışıyorum, ilk sekiz yılı Plan ve Bütçe Komisyonunda, son üç yıldır da Kanunlar Kararlar Başkanlığında. Yüksek lisans tezim bütçe üzerineydi, keza mesleki uzmanlık tezim bütçe üzerineydi ve son olarak cinsiyete duyarlı bütçe ve Türkiye üzerine de bir doktora tezi tamamladım. Bu bağlamda Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanımızın daveti üzerine, Sayın Meclis Başkanımızın da görevlendirmesi üzerine huzurlarınızdayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, literatürün gelişimine baktığımız zaman özellikle yayınların iki alanda yoğunlaştığını görüyoruz. Birinci hatta, bizatihi bütçeden kaynaklanan eşitsizliklerin tanınması, bulgulanması, ortaya konması çerçevesinde bir gelişim var. Bu bütçeden kaynaklı eşitsizlikler, gerek kamu hizmetlerinin sunumunda gerek kamu harcamalarının dağılımında gerekse kamu gelirlerinin etkilerinden izlenebilmekte. Bu çerçevede en tipik, özellikle cinsiyet bazında istatistiklerin daha kolaylıkla üretilebildiği bir alan olarak sosyal koruma alanını, sosyal güvenlik alanını düşünebiliriz. Kendi ülkemizin merkezî yönetim bütçe kapsamında da bugün itibarıyla yaklaşık bütçe toplamının âdeta yüzde

20'sinin aktarıldığı bir kaynağın, sosyal güvenlik sistemine aktarılan kaynağın, cinsiyet bazında dağılımına baktığımız zaman gerek bizim bunu izleyebileceğimiz göstergeler söz gelimi, aktif pasif sigortalılığın cinsiyet kompozisyonu olacaktır. Buna baktığımız zaman ortalama olarak -ben detaylı rakamlar istenirse paylaşırım- bu kaynakların sadece yüzde 20'sine kadınların bizatihi, doğrudan, özne olarak erişebildiğini, yararlanabildiğini görüyoruz.

Baktığımız zaman pasif sigortalılar içinde, özellikle yaşlılık aylığı alanların cinsiyet kompozisyonuna gerek diğer sosyal sigorta kollarındaki dağılıma, ciddi bir eşitsizlik kendini göstermekte. Sosyal koruma alanında özellikle kadınların erkeklere göre daha fazla yararlandıkları alan, "primsiz rejim" adını verdiğimiz, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde kendini gösteriyor. Dolayısıyla bizim 2012-2013 yılı bütçesi bağlamında, bütçe toplamının yaklaşık yüzde 20'sine yakın bir bölümün aktarıldığı bir hizmet alanında eşitsizliği çok açık bir biçimde görmek mümkün. Keza bir kamu personel sistemini düşünebiliriz. Bugün yine bütçemizin yaklaşık yüzde 20-25'inin aktarıldığı bir harcama alanı olarak düşünelim, personel giderleri, sosyal güvenlik primleriyle birlikte düşünelim. Oradaki kompozisyon da yüzde 30'a yüzde 70 şeklindedir, sayısal olarak.

Hiyerarşinin üst basamaklarına baktığımız zaman erkeklerin yoğunlaşması, keza personel ödeneklerinin de kadın ve erkekler arasında eşitsizce dağıldığı noktasında bize bir izlenim vermektedir. Bu örnekleri çoğaltmamız mümkün, kamu gelirleri alanında keza birçok literatürdeki tartışmayı aktarmak mümkün. Bunların başında, Sayın Başkanımızın bir önceki toplantıda da paylaştığı, dolaylı vergi, dolaysız vergi ayrımı, kamu hizmetlerinin fiyatlandırılması, ücretlendirilmesi ayrımı vesaire. Bir dizi hizmet, harcama ve kamu gelir alanlarında cinsiyet eşitsizliğine yol açma potansiyeli taşıyan bir işleyiş, bugün dünyada ve ülkemizde mevcut.

Tabii, bu, bizatihi literatürün tespit aşaması yani eşitsizliklerin bulgulanması, bütçeden kaynaklı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin, hangi politika öncelikleriyle etkileşim içinde olduğunun gelişimi olarak kavranabilir. Diğer, cinsiyete duyarlı bütçe literatürünün gelişim eksenini ise Komisyonumuzun da daha çok ağırlık vereceği, bütçe sürecine toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilebilirliği arayışı. Yani bugün dünyanın çeşitli ülkelerinde -diğer konuşmacı arkadaşlarımdan biraz sonra paylaşacağı üzere- çeşitli inisiyatifler gelişmekte ve bütçe sürecine, toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilebilirliğine yönelik arayışlar gündeme gelmekte. Burada kritik zemin, bütçe süreci.

Bütçe sürecinin eğer aşamaları, bu bütçe sürecinin aşamalarındaki aktörler, söz gelimi Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine ve bizatihi kamu idarelerinin kendileri, bakanlıklar vesaire ve o aşamanın içerdiği norm ve standartların bilgisine ne kadar nüfuz edilirse... Çünkü perspektifin dâhil edileceği, entegre olacağı zemin bütçe süreci. Dolayısıyla bütçe sürecinin bilgisinin tam, yetkin, eksiksiz olarak ortaya konulması, beraberinde cinsiyet eşitliği perspektifinin dâhil edilebilirliği noktasında ciddi bir ön koşul özelliği göstermektedir.

Şimdi, izninizle ben bu bütçe sürecinin aşamalarında kritik olan bazı tartışmaları özetlemek isterim ve ardından zaten dünya... Kalkınma Bakanlığından Pınar Hanım olsun, Nurgün Hanım olsun Türkiye ayağındaki gelişmelere dair, tamamlayıcı bilgiler sunacaklardır. Tabii şimdi, bu literatürün birinci gelişim ekseninde bazı tespitlerin, bazı literatürde ortaya konan sonuçların üzerinde, ülkemiz açısından son dönemdeki bazı politika önceliklerinin de cinsiyete duyarlı bütçe açısından bir araştırma gündemi oluşturabileceği kanısındayım ki bu noktada ciddi, literatürde birikim var. Biz sadece sahadan bu bulguları çekmek suretiyle bazı politika önceliklerinin cinsiyet eşitliği, cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkilerini ortaya koyabileceğiz.

Söz gelimi bunlardan biri ücretsiz kitap dağıtımı. Şimdi, öğrencilere yönelik ücretsiz kitap dağıtımını, biz literatürde evrensel hizmete erişim yani sadece vatandaş olmasından kaynaklı, o statüde bulunan tüm farklılıkların üzerinde, bir genel, evrensel hizmet sunumlarından cinsiyet eşitliğini güçlendirici, eşitsizlikleri azaltıcı sonuçların doğduğunu literatürden gözlemleyebiliyoruz. Bu bağlamda, ücretsiz kitap dağıtımı tipik bir örnek olması bakımından benim için anlamlı görünüyor. Keza bu sene gündeme giren, söz gelimi harçların kaldırılması, keza erkeklere göre kız çocuklarının, kadınların çok daha fazla yararlandığı, eşitlikçi yönde etkiler barındıran tercihler. Yani ben bir dizi örneği, burada politika önceliğini çoğaltmak mümkün. Bununla birlikte ben size özellikle bütçe sürecimizin, kendi 2003 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu süreci kapsamında, bütçe sürecinin içerdiği aşamalarındaki cinsiyet perspektifi ile kimi eksenleri, kimi kesişim, etkileşim noktalarını paylaşmak isterim. Süre açısından da hızlı olmaya gayret edeceğim.

Şimdi, efendim bizim bütçe sürecimizde bütçe modelimizde bir plan, program bütçe yaklaşımı egemendir. Yani bizim bütçelerimizin dayandığı ana belge kalkınma planıdır. Şu an 2006-2013 dönemini kapsayan kalkınma planımız, bizim bütçelerimizin dayandığı, önceliklerin uzun vadeli, orta vadeli belirlendiği temel belgedir. Şimdi, bu noktada kalkınma planlarına ilişkin, cinsiyet ve kalkınma literatürü önemli bir düzeye geldi bugün dünyada. Bizim, önümüzdeki dönem, özel ihtisas komisyonları kalkınma planı çalışmalarını yürütmekte, 2013'ten sonra yeni bir kalkınma planı Parlamentoya sunulacak. Bizim cinsiyete duyarlı bütçe noktasında, önümüzdeki dönem adımlar atmamız açısından kalkınma planımızın cinsiyete duyarlılaştırılması, cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımı açısından son derece önemli bir arka plan oluşturacaktır. Nedeni şudur: Kalkınma planımızda Türkiye'nin vizyonu, misyonu, temel ilkeler bildirimi ve gelişme eksenleri çatılmaktadır. Bu gelişme eksenleri her yıl orta vadeli programda gözden geçirilmekte, benimsenmekte ve orta vadeli mali plan ve bütçede geliştirilen politika öncelikleri, o önceliklere dayanmaktadır. Dolayısıyla biz, plan, program, bütçe arasında politika önceliklerinin entegrasyonunu, bir kere sistem olarak benimsemişiz. Dolayısıyla, kalkınma planı, orta vadeli program, orta vadeli mali plan, merkezî yönetim bütçesinin öncelikleri açısından son derece önemli belgelerdir. Ben bu noktada kalkınma ve toplumsal cinsiyet literatürünün Kalkınma Bakanlığınca veya Parlamento tarafından literatürüne bir yaklaşmanın, önümüzdeki dönem kalkınma planına o duyarlılıklarının yansıtılmasının önemli bir kazanım olacağını düşünüyorum.

Diğer önemli bir husus, orta vadeli program. Orta vadeli programda, gerek gelişme eksenlerinin cinsiyet duyarlılaştırılmasıyla gerekse makroekonomik dengenin çatılması açısından, orta vadeli program, son derece önemli diğer bir belgemiz. Orta vadeli programımızda özellikle makroekonomik denge... Çünkü şöyle arz edeyim: Bütçe bir makroekonomik dengeye dayanır yani kamu kesimi içinde hacim olarak en önemli kalem bütçe olmakla birlikte, bütçede önceliklendirme, politika önceliklendirmesi yapılırken aynı zamanda ekonominin genelinin dinamikleri, değişkenlerinin, birbiriyle etkileşimine dikkat edilir. Dolayısıyla, orta vadeli programın içerdiği, makroekonomik senaryolar, makroekonomik dengelere, cinsiyet duyarlı yaklaşımların kazandırılması keza bütçe öncelikleri açısından adım atmamız gereken farklı bir alan olarak kendini göstermektedir.

Dolayısıyla, kalkınma planı, keza orta vadeli programda yer alan makroekonomik denge, bizim cinsiyet duyarlılaştırması beklentimizin hayata geçeceği zeminler olarak görülebilir. Keza makro düzeyde çatılacak önceliklerle birlikte, bakanlıklar ve her kamu idaresi kendi bütçelerini yaparlar, kendi bütçelerini yaptıkları noktada her kamu idaresi stratejik plan, performans programı hazırlamakla mükelleftir. Zaten bizim bütçe dediğimiz kavram, ilgili kamu idaresinin gelecek mali yıl için, politika önceliklerinin yani amaç ve hedeflerini ortaya koyması, bu amaç ve hedeflerin kaynak harcama yapısı içinde, bir program, bir hizmet programı, bir performans programı içinde Parlamente'ya arz edilmesidir. Dolayısıyla, kendi stratejik planı ve performans programına cinsiyet perspektifi kazandırdığı noktada, Parlamente'daki müzakereler de o duyarlılığı kazanmış belgeler üzerinden tezahür edecektir. Dolayısıyla, hazırlık aşaması bu bütçe sürecinin bütünü içinde son derece anahtar öneme sahip. Bununla birlikte, Parlamente aşamasında iki fonksiyon yerine geliyor yani bizim "bütçe süreci" adını verdiğimiz dört aşama var, hazırlık, kanunlaşma, uygulanma ve denetim. Kanunlaşma ve denetim aşamaları Parlamente'da cereyan ediyor büyük ölçüde ve kanunlaşma aşamasına dair benim kendi tezimde de önerdiğim... Bizim şu anki Parlamente sürecinde komisyon aşamasında sadece Plan ve Bütçe Komisyonu uhdesinde bütçe müzakere edilmekte ve bugün Plan ve Bütçe komisyonunda sanırım kadın milletvekili sayımız çok sınırlı; bir veya yok. Son kompozisyonu bilmiyorum. Benim, bu komisyon aşamasını mutlaka Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun rolünü güçlendirici ve diğer ihtisas komisyonlarının da bütçe sürecinde politika amaçları, politika öncelikleri konusunda müzakere değerlendirme içinde olacakları bir biçimde gerek İç Tüzük gerek mevzuatta değişiklik yapılması son derece önemli. Uygulanma aşamasında olsun, efendim, hazırlık aşamasında olsun bu sürecin sadece Hükümet bürokrasisi tekelinde değil, kadın örgütlerinin de bu sürece etkin katıldığı, tüm tarafların kolektif akıl yürütme süreçlerinde katkılarının açığa çıktığı şekilde zaten organize edilmesi, tasarlanması cinsiyet literatürünün hemen her zeminde sıklıkla vurguladığı diğer bir husus.

Kanunlaşma aşamasında, gerek komisyonlar aşaması gerek Genel Kurul aşamasına dair söyleyeceklerimiz saklı. Zamanı hızlı bir şekilde ben... Uygulanma aşaması, keza bizim sistemimizde mali işlem süreci ve iç kontrol sistemi olmak üzere ikiye ayrılmakta. O uygulanma aşamasına ilişkin cinsiyet duyarlı önceliklerin sisteme kazandırılmasına ilişkin önerilerimiz var. Denetim aşamasında

Sayıştayın yapacağı performans denetimlerinin cinsiyet duyarlı göstergelerle güçlendirilerek Parlamenteoya sunulacak raporlarda gerçekleşmelerin Sayıştayın bulgularıyla, tespitleriyle cinsiyet eşitliğı noktasında raporlaştıracığı, belki bu noktada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da uygulama aşamasında, denetim aşamasında yürütme ekseninde daha aktif rol alacağı çeşitli önceliklerin geliştirilmesi olanaklı. Tabii, ben soru-cevap kısmında belik ihtiyaç duyulan hususlarda bazı tartışmaları genişletebilirim. Bu noktada bununla yetineyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben Mustafa Şahin Bey’e çok teşekkür ediyorum verdiği çok değerli bilgiler için. Özellikle bütçenin hazırlanma süreciyle ilgili söylediklerinize ben de katılıyorum. Bu hazırlık sürecinde eşitlik, ayrımcılıkla mücadele bakış açısını bütçeye yansıtabildiğimiz noktada zaten uygulama ve denetim aşamaları arkasından geliyor ve bize çok önemli analiz alanları da açıyor. Bu analizleri de yaptıktan sonra bu bir döngü gibi bu sefer bir sonraki bütçeyi, yani bir önceki bütçenin uygulamalarının analizini de doğru yaptığınız zaman bir sonraki bütçede de toplumsal cinsiyete duyarlılık derecenizi yeniden ayarlamamız, bazı şeyleri telafi etmek de mümkün oluyor diye düşünüyorum.

Ben sözü değerli komisyon üyesi arkadaşlarıma bırakayım, soru sormak isteyen veya bir katkı -sıcığı sıcaklığına belki dedim hani- sağlamak isteyen olursa... Ya da hepsi bitince mi yapalım? O zaman, sonunda mı hepimiz soralım? Peki.

Bundan sonra hangi uzmanımızı dinliyoruz? Kalkınma Bakanlığında Uzman Pınar Özel’i dinliyoruz.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Kalkınma Bakanlığında Pınar Özel ve arkadaşım Taşkın Babaoğlu’nun bütçe biriminden.

Mustafa Bey’in belirttiği gibi, öncelikle ben dünyada cinsiyete duyarlı bütçe uygulamalarına değineceğim ancak söylediği gibi, 10’uncu Kalkınma Planı çalışmaları şu anda yürütülüyor ve biz, kadınla ilgili olarak, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarını yürüttük, toplantılarını yaptık. Bu toplantılar sırasında da cinsiyete duyarlı bütçeleme’nin planda mutlaka yer alması gerektiği komisyon katılımcılarıyla ortak mutabakata varılan bir konu oldu. Onun 10’uncu Plan’da yer alması için biz kadın sektörü olarak elimizden geleni yapacağız, sizden de bu konuda desteklerinizi beklediğimizi iletmek isterim.

Ben dünyada cinsiyete duyarlı bütçe uygulamalarını anlatacağım, yalnız şunu da söylemek gerekir: Kalkınma Bakanlığı olarak biz cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bugüne kadar çok böyle derinlemesine bir çalışma yapmış değiliz. Ancak bu konuyu önemsiyoruz ve elimizden gelen desteği vermek üzere burada bulunuyoruz.

Sunum içeriğinde zaman kısıtı dikkate alınarak ben beş tane ülke örneğine yer verdim. Ancak bu sunumun devamında çok sayıda ülke örneği göreceksiniz, bunu da bilgisayarda sizinle paylaştık. Diğer ülke örneklerine de zaman kalmadığı için burada değinmiyorum ama Avrupa Birliği olsun, diğer ülkeler olsun, sunumun devamında görebilirsiniz. Dünyadaki uygulamalar incelendiğinde,

cinsiyete duyarlı bütçe analizleri uygulamalarını gerçekleştirmesi konusunda, ancak yukarıdan siyasi bir sahiplenme olduğu takdirde özellikle bu uygulamaların ülkelerde farkındalık yarattığını ve uygulamaya geçebildiğini görüyoruz. Bu nedenle, dünyada cinsiyete duyarlı bütçeleme deneyimlerinin tek bir modeli veya yaklaşımı olmadığı görülmekte. Bu uygulamalar en geniş açıdan devlet bütçesinin tamamını kapsarken dar açılı projelerin duyarlılık analizini kapsayacak şekilde gerçekleşebiliyor. Ancak bir ülkenin bu bütçeyi hangi açılardan ele alacağı, ülkenin cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin taahhütlerine, yeterli kaynak ve uzman personeli olup olmadığına ve ülke üzerindeki ulusal ve uluslararası baskılara bağlı olmaktadır. Ulusal baskılar özellikle STK'ların hükümetler üzerinde yarattığı baskılar, uluslararası baskılar da uluslararası sözleşmeler oluyor.

Dünyada cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamalarının arzu edilen seviyede olmadığı söylenebilir. Bunun nedenleri, gereken siyasi iradenin henüz oluşmamış olması ve aynı zamanda bu analizleri takip etmek üzere ihtiyaç duyulan cinsiyet temelli verilerin eksikliği olarak belirtiliyor. Ayrıca literatürde maliyet unsuru da çeşitli kaynaklarda gerekçe olarak belirtiliyor çünkü bu analizler için ayrıca bir bütçe ayrılması gerekebilir. Bütçelerin ülkelere özgü biçimde hazırlanması ve her ülkenin kendine özel koşullarda öncelikler belirlemesi nedeniyle tüm ülkeler için uygulanabilecek standart bir modelden bahsedemiyoruz ancak dünya örneklerinden faydalanarak ülke özelinde bir uygulama daha verimli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır.

Şimdi, dünyadaki uygulamaların seyrine bakarsak; ilk olarak cinsiyete duyarlı bütçeleme 1984'te Avustralya'da başlıyor. Güney Afrika bunu ikinci olarak uygulayan ülke. Parlamento komisyonları ve sivil toplum kuruluşlarının birlikteliğiyle uyguluyor 1995'te. Analizler üzerine çalışmaya başlıyorlar. Bazı Avrupa ülkeleri, örneğin İrlanda, Avrupa yapısal fonlarıyla birlikte bu alanda tecrübe edinmeye başlıyor, diğer Avrupa ülkeleri Avustralya ve Güney Afrika'daki uygulamaları esas alarak onların çalışmalarından etkileniyorlar ve birçok diğer ülkede uygulanıyor. Şu anda kırktan fazla ülkede uygulandığı literatürde geçiyor.

Ülke örneklerinde ilk olarak Avusturya örneğine bakarsak: Avusturya Anayasası'nın 51'inci maddesinde özellikle bu konuda bir hüküm var. "Federasyonun bütçe yönetiminde sonuç odaklılık prensibinin temel ilkelerinin, özellikle de kadın ve erkek eşitliğinin etkin bir şekilde sağlanmasının gözetilmesi gerekmektedir." hükmü yer alıyor ve bu hükümle ülkede kararlı bir şekilde uygulanmasına cinsiyete duyarlı bütçeleminin olanak sağlıyor. 2001 yılında ülkede başlatılan ilk uygulama ile bu konuda farkındalık yaratmak, hükümet organlarıyla STK'ların bu konuda bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla faaliyetler yürütülüyor. Bu konuda bir uzmanlar grubu kuruluyor. Bu konunun uluslararası alandaki gelişimi ve Avusturya ulusal bütçesinin toplumsal cinsiyet eşitliğine etkilerini bu uzmanlar grubu araştırıyorlar. Cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda pek çok konferans düzenleniyor, çalışmaların sonuçları bir kitapçıkta bir araya getiriliyor.

Bu çalışmalar bölgesel ve yerel düzeydeki uygulamaları içerecek şekilde yaygınlaştırılıyor, 2004 yılında yayınlanıyor. 2002 yılında Avusturya Maliye Bakanlığı, ülkede gelir vergisinin cinsiyet ayrıştırmalı analizini yaparak, bu konuda önemli bir adım atıyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Burada ülke Avusturya mı, Avustralya mı?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Avusturya.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Federal mi?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Pardon, “Avustralya” mı dedim?

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Avustralya olması gerekir diye düşündüm.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – Avusturya federal efendim.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – “Federal” deyince Avustralya’da federasyon var mı ki, federal devlet?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Öyle geçiyor, bilemiyorum.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Avusturya da federasyoncu bir devlet değil, değil mi?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – Yok, federal anayasa. Yani Anayasa metnine sabah bakmıştık; federal efendim, federal yönetim.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Ben devam edeyim isterseniz.

2004 yılında Avusturya Federal Hükûmeti cinsiyete duyarlı bütçelemeye geçmeye karar veriyor. Bu konudaki uygulamalardan bir tanesi Sağlık ve Kadın İşleri Bakanlığının bir çalışma grubu oluşturup ilaç harcamalarının cinsiyete dayalı etki analizini yapması. 2005 yılı Bütçe Kanunu cinsiyete duyarlı bütçelemeyi toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana politikalara yerleştirilmesi stratejisinin bir aracı olarak tanımlıyor. Bugün Avusturya’da bakanlıklar bütçelerini hazırlarken ve performans göstergelerini belirlerlerken cinsiyet konusunu dikkate alıyorlar. Her bir bütçe bölümü için beşer tane sonuç, hedef belirlemek durumundalar ve bu beş hedeften bir tanesi cinsiyet eşitliğini gözetir bir hedef olmak zorunda her bir bakanlık için. Ayrıca bölgesel düzeyde de cinsiyete duyarlı bütçeleme analizi başlatılmış, bu analiz ile eğitim, sağlık ve spor alanında yapılan kamu harcamaları incelenmiştir. Yerel düzeyde de çeşitli projeler yürütülüyor.

Avustralya, biraz önce değindiğim gibi, 1984 yılında ilk bu konuda çalışmalara başlayan ülke. İlk pilot çalışma Kadınların Bütçe Programı kapsamında başlatılıyor. Bu program, devletin bütçe uygulamalarının kadınlar üzerine etkileri konusunda bir fikir elde edebilmesi için düzenleniyor. 80 ve 90’lı yıllarda Avustralya’da altı eyalet ve iki özel bölgenin her birinde bu tür uygulamalar yürürlüğe konuluyor. Ancak 90’lı yıllarda hükûmetin değişmesi ve bu girişime hükûmet nezdinde daha az ilgi gösterilmeye başlanmasıyla bir gerileme görüyoruz. 97 yılından itibaren sadece dört eyalette, daha sonra

da bu sayı ikiye düşüyor, iki eyalette bu cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda çalışmalar yapılıyor. Sonuçta sadece bir bölge kalıyor, Kuzey Özerk Bölgesi. Fakat bu bölgenin hazırladığı rapor da temel faaliyetlerden ziyade Kadınların Politika Ofisinin faaliyetlerini içeriyor. Dolayısıyla, şu anda mesela Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne sadece yönelik böyle bir çalışma yapılması gibi bir şey. Zaten Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü yaptı projeleri, kadınlara yönelik yapan bir kurum.

Buradaki, peki, “Yaşanan sıkıntının nedeni nedir?” diye baktığımız zaman, özellikle kamu personelinin -yani literatürde bu şekilde geçiyor- kurumların uyguladığı programların cinsiyete göre ne tür sonuçlar doğurduğu konusundaki çalışmalarda arzulan çabayı göstermemesi, bir direnç göstermesi. Başlangıçta özellikle ekonomik faaliyet yürüten kurumlar uyguladıkları programların tüm ekonomiye yönelik olmasından dolayı erkek ve kadınlara aynı etkileri yapacağına inanıyorlar. Aslında bu sadece Avustralya’ya özgü bir şey değil, Avrupa Birliği ülkelerinde ve diğer ülkelerde de aynı durum söz konusu. Örneğin, 85 yılında Sanayi, Teknoloji ve Ticaret Kurumu uyguladığı programın tüm ekonomiyi kapsadığı ve dolayısıyla özellikle kadınların statüsünün artırılmasına yönelik bir amaçlarının bulunmadığını açıklıyor.

Güney Afrika, Avustralya’dan sonra bu anlayışa yönelik çalışmaları başlatan ikinci ülke. Bu anlayışın yerleştirilmesine yönelik çalışmalar toplumsal eşitlik üzerine daha fazla vurgu yapan anayasa değişikliğinin akabinde başlıyor. Bunu özellikle belirtme sebebimiz de biliyorsunuz önümüzde bir anayasa değişikliği söz konusu, dolayısıyla bu konunun bu kapsamda ele alınmasının önemini ülke politikalarına yansıtılması açısından bu örnekte de görebiliyoruz bu durumu. 95 yılında hükûmetin öncülüğünde kamu idarelerinin katılımlarıyla amacı bakanlık bütçelerinin kadınlar üzerindeki etkilerini araştırmak olan ortak bir proje geliştirilmiş, böylece cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışına yönelik adım atılmıştır. Ayrıca cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışına dayalı bütçe örnekleri oluşturulmuş, gelir ve giderlere ilişkin çalışmalar yapılmış, toplumsal cinsiyete dayalı harcama ile ilgili hedefler belirlenmiştir. Güney Afrika’daki örneğin bir farklılığı özellikle gelirlere yönelik bir çalışma yapılması. Genelde harcamalara yönelik ve verilen hizmetlere yönelik çalışma yapılıyor ancak Güney Afrika’da gelirlerin, bu bütçe eşitliğini, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik kullanılacak gelirlerin toplanması konusu özellikle irdelenen bir konu. Buradaki STK’lar tarafından yapılan çalışmalar zaman boyutunda değerlendirilirse ilk iki yıl kamu sektörü istihdamı ve vergiler üzerinde sınırlı sayıda analiz yapılmış, ancak bunlar da bir farkındalık oluşturmaya neden olmuştur. Üçüncü yılın sonunda bütçenin toplumsal cinsiyete ilişkin 26 farklı programı analiz edilmiş, dördüncü yıl mahalli idarelerin faaliyet alanlarından 5 bölüm analiz edilmiş, beşinci yılda ise gelirler ile sağlık hizmetlerinin sunumuna yönelik harcamalara ilişkin ayrıntılı analizler yapılmıştır. Araştırma sonuçları kitap hâline getirilerek basılmış ve bu özetler seri hâlinde her yıl yayımlanmıştır.

Güney Afrika’da da tüm bu çalışmalara rağmen cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışının kurumsallaşmadığını görüyoruz. Bunun nedeni, kamu sektörünün bu anlayışın uygulanmasına yönelik iradesinin yıldan yıla azalmasıdır. Bütçenin belirlenmiş harcama alanlarında kadın-erkek ayrımına

dayalı bir sınıflandırmanın olduğu kabul edilmemektedir. Ancak kamu hizmetlerinde ve harcamalarında bu konunun önemine dikkat çekildiği görülmektedir.

İsveç örneğine baktığımızda, İsveç Hükûmetinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm plan ve politikalara yerleştirilmesi stratejisini temel bir ilke olarak benimsediğini ve 2002 yılı sonunda bu konuyla ilgili üst düzey bir yürütme komitesi oluşturduğunu görüyoruz. Hükûmet organlarında bu çalışmaların başlatılması için yürütme komitesi tarafından "Eşit Paylaşım" adında bir proje başlatılıyor. Proje, yöntem geliştirme, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, bütçeleme çalışmalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin başarılı bir biçimde yerleştirilmesini sağlamak için gereken bilgilerin toplanması konularına odaklanıyor. Projeyi gerçekleştirenler toplumsal cinsiyet eşitliği bölümü ile Maliye Bakanlığı bütçe departmanı. Bu kapsamda dikkat çekici bir uygulama operasyonel bölümler tarafından bölgesel kalkınma, sosyal hizmetler ve ulaşım alanında toplumsal cinsiyet analizinin yapıldığı bir pilot uygulama olmuştur. Çünkü genelde bu tip analizler sosyal hizmetler alanında yapılıyor ama burada mesela bölgesel kalkınma ve ulaşım alanlarında da cinsiyete dayalı bir analiz gerçekleştirilmiş. Bu pilot proje yoluyla bütçenin çok daha geniş bir alanına toplumsal cinsiyet perspektifinin yerleştirilmesi için zemin hazırlanmıştır. Haziran 2003'te Parlamente'ye sunulan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı ile hükûmet, cinsiyete duyarlı bütçelemeye geçişin ilk aşaması olarak toplumsal cinsiyet eşitliği için gereken hedefleri ve sonuçları belirlemek amacıyla tüm politika alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliği analizi yapma görevini üstlenmiştir. Böylece, devlet bütçesinde farklı politika alanları için ayrılan kaynakların ne kadarının ve hangi türlerinin kadınlar ve erkekler, kız çocukları ve erkek çocukları arasında paylaşıldığı ortaya koyulmuş olmaktadır. Ayrıca yürütme komitesinin çalışmaları ve Eşit Paylaşım Projesinin sonucunda hükûmet 2004-2009 yılları arasında uygulanacak, hükûmet organlarında toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının yerleştirilmesi ve özellikle cinsiyete duyarlı bütçeleme süreçlerine ağırlık verilmesini gerektiren bir planı kabul etmiştir. Plan, yıllık olarak izlenecek ve iki yılda bir de kalitatif değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bu plan çerçevesinde uygulamanın ölçülebilmesi için somut birtakım tedbirler alınmıştır. Bakanlıklara toplumsal cinsiyet eşitliği koordinatörlerinin atanması, bakanlıklarda koordinasyon için bir yapı kurulması, toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri ve koordinatörler için yoğunlaştırılmış eğitim programlarının yürütülmesi, amaç ve göstergelerin oluşturulması ve toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarında görevli tüm yetkililer için sürekli destek ve eğitim sağlanması ve her bir politika alanının performans sonuçlarının Parlamente'ye sunulması amaçlanmıştır bu program kapsamında.

Hükûmet tüm bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla görev ve yerleri stratejik olarak belirlenmiş koordinatörler atamış, her bakanlıkta toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri oluşturulmuştur. 2004-2005 yıllarında bu birimlerin görevi toplumsal cinsiyet analizi yapılması sürecini kontrol etmek ve kendi bakanlıklarının görev alanı doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerini belirlemek olmuştur. Bu süreçte görev alacak bakanlık çalışanları ve uzmanların eğitim ihtiyaçları doğrultusunda eğitim programları düzenlenmiştir. İsveç Hükûmeti son yıllarda önemli bir başarı kaydederek devlet

bütçesinin ekinde yer alan ve ekonomik kaynakların kadınlar ve erkekler arasında dağılımını gösteren bir belge hazırlamaktadır.

Son olarak, Türkiye'ye biraz daha yakın olabileceğini düşünerek Fas örneğine değinmek istiyorum. Fas'taki cinsiyete duyarlı bütçeleme girişiminin başında Maliye Bakanlığı bulunmaktadır. Şu anda Fas'ın benimsemiş olduğu Ulusal İnsani Kalkınma Stratejisi fakirliğin azaltılması konusunu kadınlara öncelik vererek ele almaktadır. 2002'den bu yana sistemli olarak süregelen kapasite geliştirme ve cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımını sahiplenme çabaları somut değişikliklerin yolunu açmıştır. İlgili Bakanlıklar performans bütçeleme göstergeleri arasına toplumsal cinsiyetle ilgili göstergeleri katmakla yükümlü olmuşlar ve toplumsal cinsiyet göstergelerini, performansı denetlemeye yönelik harcama kontrol mekanizmalarının bir parçası olarak değerlendirmişlerdir. Yani bizim ülkemizdeki bütçe uygulamalarına yakın bir uygulamaya toplumsal cinsiyet göstergelerini entegre ediyorlar. Cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımını performans odaklı bütçeleme sürecine dâhil eden Fas, bir yıl kalkınma hedeflerinin tutturulması için toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan bir stratejinin kullanılmasının örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Programlara göre düzenlenmiş bir bütçede cinsiyete duyarlı bütçeleme ile performansa odaklanan yaklaşımın nasıl bir araya getirildiğini Fas örneğinde görmek mümkündür. Bu uygulamada, stratejik amaç ve hedeflerin açıkça belirlenmesi önemli bir başlangıç noktasıdır. Bu stratejik amaçlara göre, belirli eylem programları faaliyetler şeklinde tanımlanmakta ve ulaşılmak istenen sonuçlar olarak değerlendirilmektedir. Bu özellikteki bir sistemde politika performansının ayrıntılı olarak denetlenmesi mümkün olmaktadır.

Teşekkür ediyorum.

Ben burada Türkiye uygulamalarını anlatmak üzere sözü Nurgül Hanım'a bırakıyorum.

BAŞKAN – Evet, Kalkınma Bakanlığından Planlama Uzmanı Pınar Özel'e teşekkür ediyorum. Özellikle benim dikkatimi çeken bir yer var onu soracağım, belki bir bakarsınız. Avrupa yapısal fonlarıyla desteklenen ülkeden bahsettiniz, yanılmıyorsam İrlanda'ydı herhâlde. O da enteresan olabilir. Onu belki de bizim biraz açıp üzerinde çalışmamız, bu toplantı veya bir dahaki toplantı gerekebilir.

Nurdan Hanım, buyurun.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Şimdi, ülkelerden bahsettiniz, ülkelerden bahsederken ben tam yani karşılaştırma yapamadım açıkçası. O anlamda soruyorum: Şimdi, her ülkede bu toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemeye bakarken başlangıcında ve uygulamalarında her ülke kendine göre bir prensip mi belirliyor yoksa temel bir prensip üzerine her ülke kendi şartlarına göre mi oluşturuyor; onu çok fark edemedim açıkçası.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Aslında dünya örneklerine baktığımızda gerçekten çok standart bir uygulama olmadığını görüyoruz. Yani bazı ülkeler devlet bütçesinin her aşamasına entegre etmeye çalışırken bazı ülkeler sadece... Mesela "Haydi Kızlar Okula" kampanyasının o kız çocuklarının üzerine etkisini analiz etmek gibi bir yöntem seçmişler.

Aslında ilk aşamada bir farkındalık yaratma var, sonraki aşamada cinsiyete duyarlı bütçeleme nasıl uygulanabileceğine dair onu anlamaya yönelik bir çaba var, sonraki aşamada birtakım uygulamalar var. Dediğim gibi, bu uygulamalar genel de olabiliyor -İsveç örneğinde daha genel ya da Avusturya örneğinde- bazı ülkelerde de sadece bir vergi politikasının kadınlar üzerine etkisini araştırma olabilir.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Yani ilk başlangıçta yaklaşım olarak her birisi kendi ülkesine uygun olarak başlıyor, yoksa tek bir temel üzerine farklı farklı oturtmuyorlar yani.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Yok, yani hepsi kendine özgü bir model geliştiriyor. Mesela Türkiye için de daha tartışacağız herhâlde ama yani bunu böyle çok genel bir uygulama olarak almak mı yoksa küçük küçük gene o şekilde basamak basamak ilerlemek mi, o dirençle çok fazla karşılaşmadan öyle bir strateji izlemek mi daha uygun ona bakmak lazım ama sorunuzun cevabı, çok standart bir uygulama olmadığı.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sebahat Hanım, buyurun.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Bir bu sunumu alabilecek miyiz?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Tabii, ben yükledim buraya.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – İkincisi, teşekkür ediyorum ben. Gerçekten önemli bir sunum ama anladığım kadarıyla, siz de ifade ettiniz, Kalkınma Bakanlığında henüz böyle bir çalışma yok, siz de yani biz de yeni çalışıyoruz bu meseleyi, öyle görünüyor.

Tabii, yıllardır aslında kadın örgütleri bu konuda çok mücadele verdiler her bütçe öncesi, hatta bütçe görüşmeleri sırasında biz -önce Meclisteki işleyişi bilmediğimiz için- her zaman bütçe görüşmeleri olduğunda gelip bu Meclisin kapısında “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe istiyoruz.” diye kavga ediyorduk, şimdi öğrendik -kadın örgütleriyle çalışıyoruz- hazırlık aşamasında -arkadaşımızın söylediği şey çok önemli- yapmak lazım çünkü Genel Kurula geldiğinde çok şey olmuyor. Ama ben bunun bir farkındalık yarattığını Türkiye’de düşünüyorum yani bu alanda akademik çalışma yapanlar da var artık, o konuda bir şey var. Tabii, deneyimler önemli. Benim aklıma takılan bir şey, siz mesela Avusturya örneğini verirken -sanırım o kapsamlı bir örnek- şeyi ifade ettiniz “Beş hedefleri var; bu hedeflerinden birisi toplumsal cinsiyet.” Doğrusu diğerlerini merak ettim hani nedir diye; bilginiz var mı, bilmiyorum.

İkincisi: Avustralya’da şöyle bir şey hani verdiğinizde, gittikçe negatife dönen bir şey var gibi hissettim yani başta daha şey ama sonra, işte, bölgeler değişiyor, en son bundan vazgeçiliyor gibi. Bunun nedenleri konusunda bir analiz var mı yoksa yani sadece sistemden mi bahsetmek gerekir?

Üçüncü sorum: Kadın örgütlerinin bu konuda çok önemli rol oynadığını görüyoruz, sivil toplum örgütleri, kadın örgütlerinin bunu gündemleştirme, bu konuda şey yapma konusunda. Bu önemli, belki hani Türkiye meselesinde tartışmak gerekir. Gerçekten, siz de ifade ettiniz, genel bir tartışma mı yoksa bölgesel uygulama mı? Sanki bölgesel uygulama çok şey olmayacak gibi geliyor bana

ama sizin düşünceniz ne? Hani genel bir politik... Mesela Anayasa'da düzenlemiş hem İsveç, 2003'te Parlamentoya sunmuş, 51'inci maddesinden bahsettiniz Avusturya'nın, anayasa meselesine öneri sundunuz; çok doğru. Demek ki aslında genel bir politik hat çizmek bölgesel uygulama... Hani, analizler yapılabilir, bunun uygulanabilirliğini falan tartışabiliriz ama sanki böyle bir irade göstermek bütçeleme açısından, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından daha etkin yoksa hani bölgesel olarak sadece bir "yasak savma" derler bizde, hani yaptık, işte kamuoyuna "Biz de böyle çalışma yaptık." gibi bir şey oluyor. Bu konudaki görüşünüzü de alabilir miyim?

Teşekkür ederim.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – İsterseniz sondan başlayarak şunu söyleyebiliriz: Yani ben sunumumda da onu vurgulamaya çalıştım, mesela Avustralya örneğinde de o yani siyasi sahiplenme çok çok önemli. Yani Avustralya'daki aslında uygulamanın bir anlamda o şekilde sonuçlanması hükûmetin değişmesi ve o sahiplenmenin ortadan kalkmasıyla gerçekleşiyor. Dolayısıyla dediğiniz gibi Anayasa'da buna yer verilmesi, onun akabinde, işte, kalkınma planlarında yer verilmesi, yıllık programlarda yer verilmesi yani hükûmetin sahipliği burada çok çok kritik. Ama onun dışında uygulamaya geçildiği zaman tabii insanların değişime karşı bir direnç gösterdiğini biliyoruz, bir de ne olduğunu çok iyi anlatmak gerekiyor. Genelde ülkeler birtakım pilot uygulamalarla başlıyorlar. O pilot uygulamalarda sonuçları gördükten sonra, insanlar faydasına inandığı bir şeyi daha rahat içselleştirip uygulayabiliyor. Ama ben çok optimist bir şey de çizmek istemiyorum açıkçası. Yani dünyada da gördüğümüz genel olarak hani ekonomik faaliyetlerde özellikle, hizmetlerde çok şey yok, mesela eğitim olsun, sağlık hizmetleri olsun, o konularda çalışmalar yapıyorlar ama bir ekonomik faaliyette o alanı çok nötr görüyorlar yani "Kadınla erkek zaten eşit faydalaniyor bu işten, biz bu analizi niye yapalım?" gibi bir yaklaşım var. Dediğim gibi bu tüm ülkelerde var aslında sadece... Yani Türkiye'de de olası bir durum bu yani bakanlıklara yapılması karara bağlandıktan sonra da böyle bir dirençe karşılaşacağını hani ben kişisel olarak düşünüyorum ki bu sadece Türkiye'ye özgü de bir şey olmayacak ama yani dünyanın genelinde zaten böyle bir direnç olduğunu görüyoruz.

Avusturya'nın Maliye Bakanlığının yaptığı bir çalışmadan almıştım ben onu. Yani burada özellikle cinsiyete duyarlı bütçeleden bahsettiği için özellikle bir tanesinin, bu beş tane hedefin bir tanesinin "gender"la ilgili olması, cinsiyetle ilgili olması gerektiğini söylüyor. Diğerlerinin ne olduğunu şu anda bilemiyorum ama öğrenip size önümüzdeki toplantıda aktarabilirim.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Yaparsa... Merak ettim yani.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Yani o ayrı bir şey. Tabii burada cinsiyete duyarlı bütçelemeye odaklandığı için özellikle onu ön plana çıkarmış, diğerlerine bakabiliriz.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – Kısa bir bilgi yani sadece kestirim yapmak istiyorum bir bütçe uzmanı olarak.

Tabii, biz de performans esaslı bir bütçeleme sistemine sahibiz. Kuruluşların bütçeleriyle performans programlarının birbiriyle ilintili olması gerekiyor ve her bir kuruluş –bizde sayı sınırlaması yok, ama ortalama 10'un üzerinde- bir sonraki bütçe uygulamalarını değerlendirdikleri faaliyet raporlarında o performans hedeflerine ulaşma düzeylerini raporluyorlar. Muhtemeldir ki Avusturya Hükûmetinin altında yer alan bakanlıkların belirledikleri normatif hedeflerin içerisinde birisi de cinsiyetten kaynaklanan eşitsizlikleri gidermeye yönelik bir performans hedefi olmalıdır diye düşünüyorum.

Bizde yani kaba bir örnek vermek iktiza ederse, örneğin KOSGEB kuruluşumuzun yaptığı destekler içerisinde kadına yönelik destekler de var. Açıp baktığımız zaman -açık kaynaklı kuruluşlarımız aynı zamanda bu faaliyet raporlarını ve performans raporlarını kamuya paylaşmak durumundalar- böyle 4-5 tane performans göstergesinin olduğunu görürüz. Yani farklılaştırılmış bir sübvansiyon sistemi vardır. Direkt kadın müteşebbisi hedef alır. İşte, faiz oranları biraz daha düşüktür. Oraya bir normatif hedef koyar, der ki: “Şu kadar kaynağımın tamamını kadınlara kullanıracam şu koşullarda.” veya işte “Şu kadar sayıdaki işletmeyi destekleyeceğim.” der. O tarz bir şey olduğunu düşünüyorum ben de Avusturya için. Bizde de kısmen var bu.

Sizin sorunuza ilaveten iki cümle de etmek isterim. Fas örneğini vermiştik. Fas örneği yani binyıl kalkınma hedeflerini temel eksenine koymuş. Onları gidermeye, orada mesafe almaya, o göstergelerini iyileştirmeye yönelik bir ekonomik program, kalkınma programı koymuş. Tabiatıyla binyıl hedeflerine baktığımız zaman o sekiz temel hedefin önemli bir ölçüde, cinsiyete dayalı eşitsizlikten kaynaklandığını görüyoruz. Mesela, çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi, anne ölümlerinin azaltılması, birtakım salgın hastalıklarla mücadele, ilköğretimde herkesi eğitim sistemi içerisine alma gibi kaygıları olan bir ülkede cinsiyete dayalı, cinsiyetten kaynaklı eşitsizlikleri gidermeye duyarlı bir bütçeleme yapılması hayati bir önem arz ediyor. Bu, bence önemli bir tespit çünkü eşitsizliklerin giderilmeye çalışılması gibi bir amacımız varsa koyacağımız stratejiler ve eylem planları da öncelikle eşitsiz olan kesimlerin biraz daha yukarıya taşınmasıyla ilgili stratejiler olacaktır. Bu da bir doğal sonuçtur. Bazı Batı Avrupa ülkelerinde ve gelişmiş ülkelerde trendin biraz soğurmasının, biraz yavaşlamanın en önemli etkisi de ekonomik darboğazlardır. Çok ciddi şekilde hükûmetler bütçelerinde bir mali konsolidasyon çabası içerisinde, pek çok sosyal programı kesmek durumundalar.

Özetlemem gerekirse düşen trendde en önemli etkenin ekonomik gelişmeler olduğunu düşünüyorum. Cinsiyete duyarlı bütçelerin yoğunlaşacağı, yoğunlaştığı, daha böyle popüler olduğu ülkelerin, eşitsizliklerin yoğun yaşandığı ülkeler olduğu gibi bir değerlendirme yapılabilir ilk aşamada. Performans göstergeleriyle ilgili soru da herhangi bir kurumun faaliyet alanıyla ilgili set ettiği performans göstergelerinden en az birinin cinsiyetten kaynaklanan eşitsizlikleri gidermeye yönelik parametrelere dayanması da bizdeki örneğe benzer bir şey olduğunu düşünülüyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yeterli mi Sebahat Hanım sizin için?

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Tamam.

BAŞKAN – Ben şöyle anlıyorum Pinar Hanım'ın sunumundan da: Galiba biz bakanlıkların kendi bütçeleri içinde yani o bütçelere bakarak da acaba toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme örnekleri var mı, yok mu, aslında anlayabiliriz. Bu anlamda belki sadece bir oturumu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçe uzmanını bu defa ya da bakan yardımcımızı buraya rica ederek onların bütçeleri hakkında, geçen de sunuldu ya ilk bütçe olarak Plan Bütçeye sunuldu, belki o bütçe üzerinde burada bir fikir edinebilirsek çünkü biz şartlı nakit transferi, sığınma evleri için ayrılan bütçe ya da işte Çalışma Bakanlığının kadın istihdamını artırmaya yönelik teşviklerde işveren payını “Beş yıl ben ödeyeceğim.” demesi o bir kaynak ayrılması. Belki bütün bunlar aslında bütün her bir bakanlığın bütçesi içerisinde belki hiç farkında olmadan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyle ilgili bir çalışma yapıldığını bize gösterir. Bu da bizi nereye götürür? Biz bu raporumuzu yazarken bu örnekler üzerinden, bunların çoğaltılması ve önümüzdeki bütçe yıllarında yapılması gerekenleri yazabiliriz.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Mustafa Bey'in sunumunda önemli üç başlık söyledi bu konuda size ek olarak söylüyorum. Bir, aslında kalkınma planını hazırlarken cinsiyete duyarlı hâle getirmesi; ikincisi, makro ölçekli ekonomi diye orta vadeli programların buna göre düzenlenmesi ve üçüncüsü, sizin ifade ettiğiniz şey. Belki bu üç, dinleyeceksek hani bu kalkınma planlarının da nasıl yapıldığına dair yine orta vadeli...

BAŞKAN – Orta vadeli planda olması lazım zaten.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Bu üçünü dinleyebiliriz belki ek olarak, sadece bakanlıkları değil. Bu üç başlık nasıl planlanıyor? Çünkü bu hazırlık süreci yanılmıyorsam önemli olduğunu söyledi. En azından biz de görmüş oluruz nasıl hazırlanıyorlar.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bir iki söz söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Doğrusu hani bu işe girdiğimizde, bu alt komisyonu kurduğumuzda bu işe biraz yabancıydık ama şimdi bilgiler bir araya gelince birçok bakanlıkta aslında buna yönelik çalışmaları ve uygulamaları olduğunu görüyoruz. Az önce bir kısmını saydınız. Mesela, SGK'da sıfır yaştan on sekiz yaşa kadar ülkede yaşayan her insanın SGK'ya bağlı olması ve güvencesinin olması bu konuda eşitliğin sağlandığını gösteriyor.

Bunun yanında az önce okul kitaplarının dağıtımı, şartlı nakit transferinden bahsettiniz, KOSGEB çalışmaları, Tarım Bakanlığında kırsal kalkınma kooperatifleriyle ilgili bakanlığın kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık ve onlara özgü bazı şeylerin çalışmaları. Hemen hemen her bakanlıkta neredeyse belli çalışmalar var. Bunların hepsini toplamak lazım doğrusu, bir araya getirmek lazım. Gerekirse ilgili bu aklımıza gelen bütün bakanlıklardaki bütçeyle ilgili uzmanların görüşünü veya düşüncelerini almak lazım. En azından bilgi sahibi olmak gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Ben de bunu çok önemişyorum. İsterseniz hatta bugün bu toplantıyı kapatırken önümüzdeki toplantının gündemini yine birlikte saptayalım. Hani bir akış yapmıştık ya “Uzmanlar, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve en son siyasiler şeklinde bir dinleme insicamı oluşturalım.” demiştik. Bence ikinci toplantıda yine biz bu bakanlıklardan uzmanlarla yola devam edersek herhâlde mesele dediğiniz gibi biraz daha yerine oturmaya başlayacak.

Ben, şimdi, sözü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden daha önce cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda yapılan yayında çalışmış olan arkadaşımıza veriyorum. Şimdi onu dinleyeceğiz.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Efendim, ben de çok teşekkür ediyorum. Zamanı etkin kullanmak adına ben de bunu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda uluslararası arka planda bize bunu zorlayan nedenlerle ülkemizde neler yapıyor? En kolay benim oldu gerçi sunum, ülkemizdeki bu alanda yapılan çalışmaların azlığı nedeniyle.

Şimdi, uluslararası arka plana baktığımız zaman Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi biliyorsunuz ki 1986 yılından beri taraf olduğumuz bir sözleşme. Özünde toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı ön yargıların yanı sıra geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. CEDAW sözleşmesinin 18’inci maddesi kapsamında ülkeler her dört yılda bir ülke raporlarını sundukları vakit komitenin nihai yorumlarını almaktayız. Bu rapor sunum görevi bizim Genel Müdürlüğümüz tarafından gerçekleştiriliyor ve 6’ncı ülke raporunun birleşik olarak sunmuş olduğumuz 4’üncü ve 5’inci ülke raporlarına ilişkin olarak CEDAW komitesinin nihai yorumlarında şu ifade yer almıştır: Cinsiyet perspektifinin ülkemiz ekonomik planlamasına dâhiline ilişkin bilgi bulunmamasını eleştirmektedir. Bununla birlikte 6’ncı ülke raporuna yorumlarına baktığımızda da taraf devletlere kadınların yeterince temsil edilmediği veya dezavantajlı durumda olduğu alanlarda geçici özel önlemler uygulanması ve kadınların ilerlemesini sağlamak için gerekli olan yeterli ek kaynak ayrılması tavsiyesinde bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun 2008 yılında gerçekleştirdiği 52’nci oturumun ana başlığı “Cinsiyet Eşitliğinin Finansmanı ve Kadının Güçlendirilmesi” olmuştur. Bununla ilgili de bir dizi kararlar çıkmıştır. Ben bu kararları da bilinen şeyler olmakla birlikte sizinle paylaşmak için yanımda getirdim.

Uluslararası arka plana yine baktığımızda Avrupa Birliğinin Avrupa Akdeniz Ortaklığı faaliyeti olarak 2006 yılında İstanbul’da gerçekleştirdiği Bakanlar Konferansında alınan kararlarda da bu hususa yer verilmiştir. Bununla ilgili olarak 11/g maddesinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme girişimlerini izlemek ve hem ulusal hem yerel seviyede yoksulluğu azaltıcı daha etkili stratejiler sağlamak düzenlemesi olmuştur.

Geçen bir önceki toplantıda sizin de bahsettiğiniz gibi Avrupa Komisyonunun 2005 yılında yayımlanan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme politikalarının değerlendirildiği raporunda Türkiye’de sınırlı bir uygulama olduğu belirtilerek değinilen tek örnek şartlı nakit transferi uygulamasıdır. Buradan ulusal arka planda ülkemizde neler olup bittiğine baktığımız zaman ülkemizde devlet bütçesi henüz toplumsal cinsiyet duyarlılığı ile ele alınmamakla birlikte son yıllarda düzenlenen politika belgelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusuna vurgu yapılarak bu alanda politika oluşturulma süreci başlamış bulunmaktadır. Bu kapsamda baktığımızda ilk çalışma olarak Kalkınma Bakanlığının Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, toplumda kadın katılımı özel ihtisas komisyonu raporunda konunun irdelendiğini görüyoruz. Ardından 2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesinin B bölümünün “Hizmet Kurumları” başlığı altındaki –bu genelge kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle alakalı Meclis komisyon raporuna dayalı çıkan genelgeden bahsediyorum efendim- "Devlet kadınlara yönelik her türlü şiddet eyleminin önlenmesini bir devlet politikası olarak kabul etmelidir. Bu alana yönelik bütçe oluşturularak toplumsal cinsiyet rolleri açısından bütçelerin etki ve sonuçlarını görünür kılinarak, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe analizleri yapmalıdır." hükmü yer almıştır.

Genel Müdürlüğümüzce tüm tarafların katılımıyla kamu politikalarına temel teşkil etmek üzere hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı’nın, 2008 ve 2013 yıllarını kapsayan eylem planında "Ülkemizde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulaması için gerekli çalışmaların başlatılması." olarak bir strateji, hedef belirlenmiştir.

Yine, Genel Müdürlüğümüz tarafından tüm tarafların katılımı ile hazırlanan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı. Bunun süresi 2007-2010’dur. Bu eylem planı güncellenerek yenilenmiş durumda 2012 ve 2015 yıllarını kapsayacak şekilde. "Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması" stratejisi yer almıştır.

Yine, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının tüm ana plan ve programlara yansıtılmasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme önemli bir araç olmakla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin yükseltilmesi ile de yakından bağlantılıdır. Bu bilincin oluşmasında Genel Müdürlüğümüz temel role sahip bulunmaktadır. Bu nedenle Genel Müdürlüğün 2008-2012 stratejik planında "Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bütçe oluşturulmasında bilinç yükseltici çalışmalar yapılacaktır." stratejisi yer almıştır.

Bu kapsamda Genel Müdürlük tarafından yapılan çalışmalardan söz etmek istiyorum. Son dört yıldır toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin kazandırılmasına yönelik eğitimler verilerek bilinç oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunlar kamu politikalarını yapıcılar ve uygulayıcılara yönelik olarak düzenlenmektedir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunu ülke gündemine taşımak ve ülkemizde uygulanma olanaklarını değerlendirmek üzere 2008 yılında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu

toplantının kapanış oturumunda neler yapılabileceği üzerine durulmuş ve ön plana çıkan hususlar sıralanmıştır. Bunu da sizlerle paylaşmam mümkün efendim.

Mülga Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün teşkilat yapısında var olan Kadının Statüsü Danışma Kurulunun 5'inci toplantısında bir pilot uygulama yapılması kararı alınmıştır. Bu konuda gerek Kalkınma Bakanlığı uzmanları gerek Maliye Bakanlığı ve Genel Müdürlüğümüz uzmanlarıyla bir çalışma başlatılmış olmakla birlikte sonuç alınamamıştır.

Yine, Genel Müdürlükçe destek verilen bazı projelerden bahsetmek istiyorum. Birleşmiş Milletler Kadınların İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı kapsamında; Eylül 2012 ve Eylül 2015 arasında UN Women, UNDP ve Sabancı Üniversitesinin ortak uygulayıcı olarak gerçekleştirilecek bir proje başlamıştır. Bakanlığımız bu projede uygulayıcı olmamakla birlikte destekleyici taraftadır ve projede öngörülen çıktılardan birisi de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme sistemleri oluşturulmasına yönelik yerel çalışmalar yapılması ve bu çalışmalar sonucunda yerel yönetimlerin bütçelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir hâle gelmesidir. Projenin bir önceki uygulama döneminde Şanlıurfa Yerel Eşitlik Birimi Güçlendirme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi kapsamında belediye meclis üyeleri ile il genel meclis üyelerine yönelik 2010 yılında iki günlük bir eğitim semineri verilmiştir.

Şimdi, önümüzdeki dönemde destekleyeceğimiz bir projeden söz etmek istiyorum.

Merkezi kamu kurumlarında, üst düzey bürokratlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalık oluşturulması ve bir pilot uygulama gerçekleştirilmesi amacıyla TEPAV tarafından geliştirilen projenin Bakanlığımız tarafından destekleneceğine dair taahhütte bulunulmuştur. Proje Dünya Bankasına sunulmuş ve eğer ki gerekli kaynak temin edilirse uygulamaya konulacaktır iş birliği içerisinde. Buradaki bunun önemi bir pilot uygulama yapılmasına yönelik bir hedefinin olması önemli görülmektedir.

Diğer taraftan, yerel yönetim bütçelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme modeli oluşturmak ve bilinç oluşturma kapsamında farklı kesimlerce de çeşitli çalışmalar ve projeler yürütülmektedir. Bunlara örnek olarak, sizin bir önceki toplantıda bahsetmiş olduğunuz 1999 yılında Çankaya Belediyesinde bir analiz yapmak üzere bir çalışma başlatılmış ama sonuç alınamamıştır. Türk Demokrasi Vakfı ve İstanbul Kadın Araştırmaları Merkezi tarafından yürütülen ve Marmara Boğazları ve Belediyeler Birliğinin iştirakçisi olduğu Yerel Yönetimlerde Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme-Marmara Modeli Eğitim Projesi gerçekleştirilmiştir.

Yine, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı tarafından yürütülen ve İstanbul Beyoğlu İlçe Belediyesinin iştirakçi kuruluşu olduğu proje ile yerel yönetimler açısından konu ele alınmıştır. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) tarafından Yerelde Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Kılavuzu yayımlanmış. Ben bu kılavuzu önemli bir çalışma olarak değerlendirmekteyim. Yakın zamanda Halkı Kadın Platformu tarafından Eşitlikçi Bütçe Çalıştayı gerçekleştirilmiştir.

Yapılan bu çalışmaları söylememdeki maksat esasen bu çalışmaları daha uzun listeler hâline getirmek mümkün ama bu çalışmalar ülkemizde konunun konuşulması, tartışılması zeminini oluşturması açısından önemlidir. Çünkü burada bilinç oluşmasının önemi çok büyük. Gerçekten toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ne anlama geldiğine dair bir bilinç oluşması gerekiyor. Bu çalışmalar belki istenilen düzeyde amaçlarına ulaşamamış olabilirler ama konunun konuşulması, tartışılması zeminini oluşturması açısından önemlidir.

Bunlardan sonra sonuç olarak şöyle söylemek istiyorum: Ülkemizde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturulmamış olmakla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmekte ve bunun için bir kaynak kullanımı söz konusu olmaktadır. Ancak bu çalışmalar daha çok doğrudan kadınları hedef alan program ve projeler olarak hayat bulmaktadır. Bunları biraz önce sizlerin de örneklediği şekilde sıralamamız mümkün: Şartlı nakit transferi, istihdam paketinden yapılan beş yıla yayılan ödemeler, valiliklerce yürütülen mikro krediler, kadınlara verilen kredi desteklerinin fazla olması. Bunları çoğaltabiliriz. Bu programlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımı görmektediriz ama oysa daha genel anlamda bütçelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışı ile ele alınması ve bütçeleme sürecinin tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının yerleştirilmesine yönelik olarak temel paydaşlarla iş birliği içinde çalışılması gerekmektedir.

Performans esaslı bütçeleme 5018 sayılı Yasa ile gelen performans esaslı bütçeleme bize sağladığı açılımları Mustafa Bey çok güzel izah etti. Bununla ilgili biraz olası engellerimizden bahsetmek istiyorum.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun önemsiz bir konu olarak görülmesi ve buna bağlı olarak inanç, kararlılık ve sahiplenmenin olmaması engel. Alışkanlıkların kolay bırakılamaması nedeniyle katı bir dirençle karşılaşılmaması. Toplumsal cinsiyet eşitliği analizlerini gerçekleştirmeye dair yeterli veri setlerine ulaşamamak.

Ben de öneriler olarak bu alanda yer alan temel kurumlar arasında sıkı bir koordinasyonun sağlanmasını, çalışma ve izleme grubu oluşturulması, ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmaların yaygınlaştırılması, programlama ve projelendirme aşamalarında önceden toplumsal cinsiyet etki değerlendirmelerinin yapılmasını, bütçenin ekinde bütçenin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair taahhüdünü gerçekleştiren bir rapora yer verilmesine dair bir önerim olacak.

Esasen benim de en çok önemseydiğim bu bütçeleme sürecinin bütün evrelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yerleştirebilmek.

Sunumumu burada bitiriyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, şöyle bir şey ortaya çıkıyor. Kerim Bey'in de demin yaptığı açıklamadan yola çıkarak biz acaba bakanlıklardan, ilgili olduğunu düşündüğümüz bakanlıkları seçip içinden Bakanlar Kurulunun onların bütçe uzmanlarını mı çağırmalıyız, yoksa eğer mesele bir farkındalık oluşturup bir ortam oluşturmaksa bütün bakanlıkları da mı çağırmalıyız? Yani bütçe hazırlama sürecinde böyle bir

bakış açıları var mı? Böyle bir şey olduğunu biliyorlar mı? Yoksa, hepsi değil de sadece “İlgilileri.” mi demek durumundayız?

Buyurun.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Ben bütün arkadaşlara sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar da ifade etti, bizim açımızdan belki, kadın örgütleri açısından yeni bir konu değil. Biraz önce de söyledik. Yıllardır bu konuyu talep ediyoruz filan ama genel olarak farkındalık yaratma meselesi sıkıntılı yani. Ekonomi meselesi aslında çoğu zaman iktidarın da söylemlerinden istihdama yaklaşımda da bile hani istihdam alanını genişletiyoruz, daha çok ekonomiyi büyütmek için ama bu ekonominin toplumsal yaşamda etkilerini, “Kadının yaşamını nasıl etkiliyor?” filan meseleleri genelde geri planda bırakılıyor. Dolayısıyla “nötr bir durum” diye bir arkadaş kullandı. Çok önemli bir tespit bence.

Dolayısıyla bence şöyle bir şey yapabiliriz: Öncelikle bir şeyi dinleyip elimizden bir veriyle yani bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nasıl oluyor, örnekleri ne, bunun handikapları ne bizim ülkemizde? Evet, uluslararası bir baskı durumu var, yerelde şey var. Bence böyle bir raporlama durumu çıkardıktan sonra, benim önerim, sadece şeyleri de dinleyebiliriz. Tabii, bakanlıkların bu bütçeleme konusunda hani buna dikkat ediyorlar mı, etmiyorlar mı? Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını bir kenara bıraksak çünkü o daha çok sosyal politikalar ve kadın üzerinde çalışıyor. Dolayısıyla Fatma Hanım’ın kadın meselesi üzerinde bir duyarlılığı var zaten. Hani onu dışında tutarsak diğer bakanlıkların bütçelemelerini nasıl ele alıyorlar, bu konu gündemlerinde var mı, yok mu, öğrenebiliriz. Ama ben başka bir öneri daha sunuyorum: Aslında, bütün bu çalışma bittikten sonra bakanlara bu konuda hani biz bir tartışmayı birlikte yürütmek. Çünkü asıl olan şey arkadaşımızın söylediği, Pınar Hanım’ın sanırım, çok önemli siyasi bir irade göstermek yani bu konuda hem partilerin hem... Çünkü bu mesele sadece iktidarın da meselesi değil, muhalefet partilerinin de bu konuda bir siyasi irade göstermesi, “Evet, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme önemlidir, şarttır.” demesi gerekiyor. Yani bunu mesela sadece iktidarın üzerine atamayız, öyle bir şey yok. BDP olarak biz burada yapılan tartışmaları kendi partimize götürüp o konuda açıklamalar yaptırıp... Farkındalık nasıl yaratılacak? Herkes kendi potansiyeliyle yaratacak şeyler yapmak lazım.

Dediğim gibi ikili ele alabiliriz. Bir, “Nasıl hazırlıyorlar?”ı yapmak hani, bir öğrenmek, ikincisi burada çıkacak sonucu birlikte bir tartışma yürütmek gibi. Yani nasıl o konu olabilir ya da raporlarımızı bakanlara ulaştırmak. En azından “Böyle bir çalışma yaptık, bunun sonucunda böyle bir durum çıktı.” gibi. Belki bir araya toplamak çok zor, o konuda birlikte tartışmak çok zor ama bu raporu sunmak gibi ikili bir şey yapabiliriz.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Zaten bütün bakanlıklara sunulacak.

BAŞKAN – Sunulacak. Burada bir de şu var: Mesela, belediyeler kadın sağlığı merkezleri açıyor veya direkt kadına yönelik birtakım yerel hizmetler yapıyorlar. Acaba bunlar toplumsal cinsiyete

duyarlı bütçeleme kavramı içerisinde mikro ölçekte de olsa örnek olarak alınabilir mi? Yani şunu demek istiyorum: Acaba Türkiye’de merkezî ya da yerel hizmetler yapılırken aslında bu bütçe anlayışı mikro ölçekte de olsa hizmet alanıyla sınırlı da olsa uygulanıyor da bizler bunu literatüre mi geçiremedik. Bunu da arayıp bulmakta fayda var diye düşünüyorum. Bence birçok bakanlık şunu şu anda yapıyor. Benim bildiğim Kalkınma Bakanlığının örneğin orta vadeli planında kadının güçlendirilmesiyle ilgili birçok hedef var. Buna birçok bakanlık da koyuyor. Bununla ilgili kaynak da ayırıyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Ama farkında değil.

BAŞKAN – Tabii, mesela Maliye Bakanımızın şöyle bir açıklaması olmuştu. Sığınma evlerinin sayısının artırılması konusunda bütçede yapılan artırım ve ayrılan özel bir kaynak. O zaman bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme aslında bir farkındalığının bazı bakanlıklarda ya da belediyelerde zaten var olduğunu, belki de onların eline doğru bir yol haritası, bir şekil, bir format, bir konsept, bilmiyorum nedir o, hep birlikte bulacağız.

SEBAHAT TUNCEL (İstanbul) – Ama öyle olmuyor işte. Şöyle bir sorun var: Bunu nasıl yaptığıyla alakalı. Çünkü şu an mesela yerel yönetimlerde ya da kadın meselesinde kadını dezavantajlı grup içerisinde görüyor. Bu dezavantajını iletirmek ya da şey. Mesele, yani o açıdan bence toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme olmuyor, kadın üzerinden bazı işler yapmak filan. Bu bir siyasi iradeyle alakalı. Yani evet, biz toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapmak durumundayız bütün kurumlarımızla, bütün şeyle. Yani o yüzden dedim sadece iktidarın meselesi değil bütün partiler. Mesela, biz bu konuda şey yapmaya çalışıyoruz. Bütün bu bir merkezî karar olarak, bir irade olarak yansıyıp yapılması toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme olur. Yoksa kadın politikalarını geliştirmiş, o konuda bunu sorun hâline getirmiş kadın örgütleri baskı yapmış, bu işi yapıyor. Biz ona mesela çok öyle politik olarak cinsiyete duyarlı bütçeleme diyemeyiz.

BAŞKAN – Türkiye bu konuda sivil toplumuyla, kamusuyla, yereliyle ve siyasetleriyle hakikaten kadının güçlendirilmesi konusunda bir defa mutabık. Bunda hiçbir tartışma yok çok şükür bu ülkede. Hani, geldiğimiz yer açısından. Artık dezavantajlı gruplar içinde anmıyoruz. O dili değiştirdik biliyorsunuz. Ne yapıyoruz? Anayasa’nın 10’uncu maddesindeki pozitif ayrımcılık ilkesini referans alarak bazı hizmetlerde öncelik ve ayrıcalıklar tanıyoruz. Çünkü bu alanlarda hakikaten bir geri kalmışlık ya da özel ilgi gerektiren alanlar oluyor kadınlara ve kız çocuklarına karşı, onların hayatlarını düzeltmeye karşı. O anlamda bir çalışma yapıyoruz.

Gönül Hanım, buyurun.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Teşekkür ediyorum.

Ben de sizin gibi düşünüyorum. Esasında birçok bakanlık bilmeden, belki adı konmadan bir şeyler yapıyor. Bence bütün bakanlıkları bir görmek gerekiyor geldiğimiz noktada. Tabii bu işe başladığımızda bayağı bir bu konunun yabancıydık ama baktığımızda, böyle taşları bir yerlere yerleştirmeye çalıştığımızda birçok bakanlığın bir şeyler yaptığını ama bunun bir sisteme bağlanması esasında bizim hedefimiz. Bunun siyasi irade değil, öyle bir

sistem oturtulmalı ki Türkiye’de, siyasi iradenin bu konuda duyarlılığı olup olmamasından çok sistem oturacak ve bu şekilde bundan sonraki bütçeler hep öyle devam edecek.

Bunu görmemiz lazım ama durumumuzu görmemiz açısından da bütün bakanlıkların durumlarının ne olduğunu görmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Belki öncelikle Sayıştayı, Maliye Bakanlığını ve TÜİK’i hemen bir dinleyip bundan sonraki toplantıda...

Hülya Güven Hocam, buyurun.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Şimdi, bakanlıklarda, ben biraz daha bu konuda çekimserim. Belki TÜİK’i, Maliye Bakanlığını dinlemek uygun olabilir ama aslında bütün bakanlıkları ilgilendiriyor. Her bir bakanlığın bir kadın bütçesi, kadına ayrılmış bir bütçenin olması gerekir. Ama söylediğiniz gibi, aslında şu anda mevcut ama dağınık. İçişleri Bakanlığını örnek olarak alırsak, belediyelerde sığınma evleri var, kadın danışma merkezleri var ama bunları nasıl uygulandığını bilmiyoruz. Kimi belediyelerde de yetersiz, açamıyorlar bile bütçe yetersizliği nedeniyle. Onların uygulama şekilleri nasıl, hizmet alanları yeterli mi, değil mi? Ama bir öncelikle bence bu sivil toplum kuruluşlarını, üniversiteleri, yurt dışı örnekleri iyice oluşturduktan sonra, kafamızda tamamen “Nasıl olmalı?” sorusuna cevabı bulduktan sonra bakanlıklara yönelsek daha iyi olur gibi geliyor bana.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Bu da gerçekten anlamlı olan bir teklif. Bunu da bence bugün kapatmadan bir tartışıp karara bağlayalım.

Kerim Bey, buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Biz Türkiye’de bir ilk çalışma yapıyoruz bu konuda. Bu ses de getirecek, farkındalık da oluşturacak. Hedeflerimiz olmalı. Söylenildiği gibi aslında bütün bakanlıkları ilgilendiriyor. Bu seneki bütçeyi biz kaçırdık, etkili olma imkânımız yok, ama önümüzdeki yıl her bakanlığın bütçesi gerek Plan Bütçe Komisyonunda gerek Genel Kurulda konuşulduğu zaman, bu konunun gündeme gelmesi ve somut icraatların da oluşmasını sağlayabilirsek başarılı olmuş olacağız. Bu hedefi gözeterek ilerlememiz gerekli diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Ben de bunu çok önemsiyorum. Önümüzdeki bütçe döneminde bu duyarlılığı oluşturabilmek alt komisyonun bence temel hedefi olmalı.

Nurdan Hanım, buyurun.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Şimdi, ben, Mustafa Şahin Bey'e bir şey sormak istiyorum yani bu iş üzerinde ya da bu konu üzerinde çalışmış birisi olarak. Bu "toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe" bilincinin oluşturulmasıyla ilgili bir çalışmaya başladık. Doğru başlamamız, doğru ilerlememiz anlamına gelir diye düşünüyorum. Onun için doğru başlamamızla ilgili, siz bu işi bilen birisi olarak, ilk etapta neler yapabiliriz, nereden başlayabiliriz; bunu bir de sizden alabilir miyiz?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

Şimdi, izninizle, doğru başlamak adına, geline nokta bu kadın hareketi, literatürün gelişmesi açısından geline nokta şöyle bir hassasiyet var, öncelikle onu paylaşmak isterim: Kadınların lehine atılan adımlar cinsiyet duyarlı bütçe kapsamında sadece bir boyuttur. Yani şöyle arz edeyim: "Sosyal politika" başlığı altında toplanacak kadınlara yönelik çeşitli hizmet alanlarındaki destekler daha çok ikinci kuşak literatürün bu 80'lere gelinceye kadar kadınların daha çok eşitsizliğe maruz kaldığı, çeşitli hizmet alanlarından dışlandığı vesaire bir telafi yaklaşımıyla, kompanse etme yaklaşımıyla. O literatürde bugün de içeriliyor ama, o perspektif kesinlikle bırakılmaz ancak bir önceki dönemin öne çıkan vurgusu, bu dönemde o alanı bırakmadan tüm alanlara... Yani, bugün bizim nötr, tarafsız olarak gördüğümüz alanlarda dahi cinsiyet etkileri bulunduğunu öncelikle. Yani genellikle bugüne kadar "sosyal politika" başlığı altında çocuklar, gençler, kadınlar değil, yani bunu kaybetmeden, tabii ki buradaki lehte, kaynak önceliklerini lehte, mevzuat adımlarını, çok önemli, çok kritik ancak bugüne kadar kadınlarla birlikte düşünmediğimiz hizmet alanlarını, politika alanları, işte yani akla gelecek enerji, ulaşım, savunma, kamu düzeni ve güvenlik. Yani literatürün cinsiyete duyarlı bütçe bağlamında önemli bir katkısı kadınlar için ayrı bir bütçe değil, biziatihi bütçenin bütün kalemlerine cinsiyet perspektifinden bakmak. Yoksa, söz gelimi spesifik olarak kadınların lehine bir kaynak, yüzde 5-10 öyle bir perspektif değil. Bugün söz gelimi bizim "fonksiyonel sınıflandırma" çerçevesinde on kamu hizmeti alanımız var. Bizatihi odaklanacağımız bu on kamu hizmeti alanı. Kuşkusuz doğası gereği bazı hizmet alanlarının cinsiyeti etkiler barındırmayacağını da kabul edebiliriz o rezervle. Ama iddia o en azından literatürde.

Diğer bir iddia şu: Doğru, başta sayın milletvekilimizin... Sadece bir eşitsizlik sorunu değil bu sorun, aynı zamanda bir etkinlik sorunu, verimlilik sorunu. Yani bugün cinsiyete duyarlı perspektiften sahadan elde ettiğimiz bilgilerle çok daha etkin bu kaynakları kullanabiliyoruz. Yani bir etkinlik, verimlilik sorunu. Amaç ve hedeflere çok daha düşük kaynaklarla ulaşabiliyoruz sadece cinsiyet perspektifini o politika sahasına entegre ettiğimiz ölçüde.

Dolayısıyla sadece bir eşitsizlik, ayrımcılık konusu değil, aynı zamanda büyüme, ekonomi, etkinlik, verimlilik açısından da cinsiyet duyarlı perspektiften piyasaya, ekonominin gelişmelerine veya hizmet alanlarındaki kaynak kullanımlarına bakarken kazancımız bu.

Efendim, şunu arz edeyim daha somut bir şekilde: Literatürde de başarı koşulları, cinsiyete duyarlı bütçenin başarı koşullarının başında Pınar Hanım'ın aktardığı siyasi sahiplenme son derece önemli.

Diğer önemli bir husus, tarafların, başta kadın örgütleri olmak üzere taraflarla mutlaka müzakere kanallarının, iletişim, birlikte iş yapma, o tarz bir kültürel olarak bir iş yapma kodlarının artık egemen olması. Yani daha yatay ilişkilerin, daha tarafları arası...

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Sürekli mi olmalı?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Efendim, hem tasarım aşamasında yani bir politikanın tasarlanması aşamasında ve bizaatihi uygulanma aşamasında kadın örgütlerinin sahada olmasının çok ciddi katkıları oluyor. Yani bürokrasi, sadece bürokrasinin kadınla karşılaşmalarında hizmetin işlerliği açısından görülmeyen pek çok nokta kadın örgütlerinin tecrübesinden, hafızasından kaynaklanan sorun çözme yetenekleriyle, uygulama, hizmetin sunumu aşamasında da kadın örgütlerinin bir biçimde devletin yanında veya devletle etkileşim içinde, süreç içinde aktif rol alması son derece kritik.

Tabii, ben, efendim, şunu son olarak belki... Yani daha önce siyasi sahiplenme, katılımcılık, daha teknik, ayrıntıda çok şey söylenebilir ama bu çalışmaların başında olduğumuz için prensip düzeyinde konuşmak istiyorum.

Bir de efendim, cinsiyetin sadece cinsiyet kimliği değil, diğer aidiyetlerle birlikte düşünülmesi son derece ana hatta öneme sahip. Yani şu gelir-servet düzeyi, ondan sonra inanç, mezhep, aidiyet. Çünkü “cinsiyet” dediğiniz şey diğer aidiyetlerle birlikte etkileşim içinde eşitsizlik tecrübesini yaşıyor. Yani kadınlar bir kadın olduğu için, bir de yoksul olduğu için. Yani orada sınıfsal aidiyeti yoksulluğa dair tecrübeyi cinsiyetle birlikte analize sokmaz isek o şey veya bir inanç grubunu veya başka aidiyetlerle birlikte cinsiyeti buna da literatürde “kesişimsellik” deniyor. Bu farklı aidiyetlerden kaynaklı eşitsizlikler etkileşime girdikçe tahribat daha fazla oluyor. Onun telafisi yönündeki politika tasarımlarında da bu duyarlılığın perspektifi içinde barınması kritik öneme sahip.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Biz son konuşmacıyı dinleyelim, gene Kalkınma Bakanlığımızdan Planlama Uzmanımız Taşkın Babaoğlu sunumunu yapsın...

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – Efendim, ben ayrıca bir sunum yapmayacağım ama...

BAŞKAN – İlave etmek istediğiniz, bütün bu şeylerden sonra... Mesela bizim bir orta vadeli planla ilgili bir beklentimiz var. Onun içinde böyle şeyler geçtiğini düşünüyoruz. Oradan dinlemek istiyoruz. Bize ne önereceksiniz bu konularda?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – Pınar Hanım kadın sektörüyle ilgili o konuya daha yetkin cevap verecektir. Yani orta vadeli programda kadınla ilgili belirlenen politikalarla ilgili.

Efendim, zaten, bizim, Mustafa Bey de kısmen bahsetti, bizim 2004’ten itibaren uygulamaya başladığımız sonuç odaklı, sonuçları değerlendirebileceğimiz bir bütçe döngüsü oturtmaya çalışıyoruz.

BAŞKAN – Performans değerlendirmesi...

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – “Performans esaslı bütçeleme” tabir ediyoruz. Bu da Pınar Hanım’ın sunumunda değindiği modern bütçe tekniklerini uygulayan ülkelerde de, mesela Avusturya örneğinde o vardı, performans göstergeleriyle biz sonuçları görebiliyoruz.

Tabii, bu, biraz evvelki soruya cevap olarak verdiğim basit örneği teyit etmek açısından baktım KOSGEB’e. 46 adet performans göstergesi belirlemiş kurum kendisi için, 2011 yılı faaliyetleri için. Bunların 6 tanesi doğrudan kadınla ilgili. Kadın girişimci sayısını artırma veya kullanılan kaynaklar. Doğrudan kadınla ilgili. Diğerleri de, Mustafa Bey’in bahsettiği gibi, nötr uygulamalar. Yani eğitimler. Oralarda da kurum değerlendirmelerini yaparken...

BAŞKAN – Ama bu 6 taneyi yazdırmanız lazım. Yani 6 noktada dediniz ya, onun mutlaka tutanaklara geçmesini istiyorum ben. Çok önemli bir şey çünkü. Performans değerlemedeki 6 konu. Yani performans değerlemede belli olan kriterler içerisinde kaç tanesi doğrudan kadınla alakalı diyorsak, bunu bir bilgi olarak mutlaka yayınlamıza da alalım diye düşünüyorum.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – KOSGEB’in 2011 yılı faaliyet programında belirlenen 46 performans göstergesinin 6 tanesi doğrudan kadınla ilgili. Bizim bütçe sürecimiz bunları süzmeye çok mümkün hâle getiriyor fakat genel olarak bütçe mimarisinde, bizim ortaya koymaya çalıştığımız performans esaslı bütçelemede sistemin geneliyle ilgili aksayan yönlerimiz var. Siz değerli parlamenterlerimiz de bahsetmişsiniz, Afyon’da yapılan bir çalışma Hollanda hükûmetiyle birlikte MATRA Projesi kapsamında parlamentonun bütçe sürecindeki rolünün artırılması gündeme geliyor. Burada performans esaslı bütçeleminin sağlıklı ilerleyebilmesinin ön koşulu hem parlamentonun hem kamuoyunun belli sivil toplum örgütleri ve vatandaşın sürece dâhil olma ölçüsüyle belirleniyor.

Biz kamu idarelerimizden tutun da yerel yönetim birimlerine kadar -çünkü onlar da performans esaslı bütçeleme yapmak durumundalar- faaliyetlerinin stratejik planları, yıllık faaliyet performans programları çerçevesinde yürütecekler ve bunları belli performans göstergelerine dayalı olarak yürütecekler. Buradaki güçlendirilmesi gereken en önemli unsur kamuoyu denetimini. Pek tabii kadın örgütleri, daha duyarlı diğer sivil toplum örgütleri de sürece dâhil olduğu ölçüde hem üretilen

sonuçların değerlendirilmesi mümkün olacak hem de ortaya koyduğumuz göstergelerin kalitesi değerlendirilecek. Sözü fazla uzatmadan KOSGEB için belirlenen 46 performans göstergesi daha modern bir yapı için çok fazla. Biz bu sayıyı 3'e, 4'e indirmeliyiz ki daha kolay sonucunu ölçebilelim.

Benim bu konuyla ilgili arz edeceğim husus bunlar.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Pınar Hanım, buyurun.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Efendim, bu kadar konuştuktan sonra herhangi bir yanlış anlamaya mahal vermemek için ben literatürden bir örnek vermek istiyorum. Bu Avustralya'da yapılan çalışmayla ilgili, iktisatçı Rhonda Sharp bu ilk çalışmaları başlatan kişi. Şimdi, Rhonda Sharp, bu devletteki bütçe uygulamalarında, cinsiyete duyarlı bütçeleme analizi ne bakarken, bunun üç aşamadan oluştuğunu düşünmek gerektiğini belirtiyor. Bunlardan bir tanesi direkt kadınlara yönelik -kadınların bütçesi diye tanımlamış bunu hatta- toplumsal cinsiyeti yönelik yapılan çalışmalar. Yani biraz önce söylediğimiz KOSGEB'in verdiği teşvikler olabilir, işte çeşitli kampanyalar olabilir. İstihdamla ilgili mesela kadınlara yönelik birtakım projeler var.

İkincisi, kamu sektöründe cinsiyet eşitliğine yönelik harcamalar. Bunlar da özellikle kamu sektöründe istihdam edilen erkek ve kadınları dikkate alarak onlara yönelik yapılan harcamaları dikkate alıyor.

Üçüncüsü de ana akım harcamalar. Yani zaten bakanlıklarla görüşmeler sırasında bu kadınlar için yapılan faaliyetlere yönelik harcamalar ortaya çıkacaktır ancak bir de genel birtakım harcamalar var. Bunların cinsiyete duyarlı bütçeleme çerçevesinde incelenmesi, bu politikaların, bu yatırımların, projelerin kadınları nasıl etkilediğine bakmayı gerektiriyor. Bu tabii biraz daha zor bir süreç, biraz daha meşakkatli bir süreç ama bu çalışma yapılırken bu aşamalardan oluştuğunu dikkate almak gerekir diye ben komisyonu bilgilendirmek istedim. O sizin takdirlerinize sunulan bir durum.

Kalkınma planlarıyla ilgili olarak da, tabii kalkınma planında kadınla ilgili bir bölüm var yalnız bunun çok sınırlı olduğunu söylemek gerekir. Aynı zamanda bizim özellikle bu 10'uncu Kalkınma Planı sırasında özel ihtisas komisyonu çalışmalarında özellikle yapmaya çalıştığımız şey planın tamamının toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle bakılarak hazırlanması. Onda ne kadar başarılı oluruz, onu şu aşamada bilemiyorum ama biz kadın sektörüne yönelik ÖİK'da özellikle hani kadına yönelik politikaları, 10'uncu Kalkınma Planı'nın komisyon görüşlerinin -çünkü STK'lar var, kamu kurumları var, akademisyenler var- mümkün olduğunca yansıtmaya çalışılmasına çalışacağız aynı zamanda sektör olarak da.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

İlave etmek istediğiniz, sormak istediğiniz bir şey var mı?

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Bu 10'uncu Kalkınma Planı'nın hazırlığı ne zaman bitecek?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – 31 Aralıkta komisyon raporları bize gelecek. Ondan sonra tabii plan çalışmaları yapıldıktan sonra en son Parlamente'ye sunuluyor biliyorsunuz.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Biz geç kalmayalım.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – Yok, geç kalınmış değil. Şu anda komisyon çalışmalarını...

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Yani süreci bilelim de.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR ÖZEL – 31 Aralıkta komisyon çalışmaları geliyor, sonra plan oluşturuluyor.

BAŞKAN – Şunu mu öneriyorsunuz: Oradan taleplerimizi iletelim hazır bu süreç devam ediyorken anlamında?

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – İşte, yani biz geç kalmayalım.

BAŞKAN – Kerim Bey, buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Komisyona gelmeden önce yani illa raporumuzu yayınlamamıza gerek yok. O sıra edindiğimiz kanaatlerimiz ne ise onlar da bildirilebilir komisyona.

BAŞKAN – Tamam, o zaman bunu notumuza alalım. Bu süreçte orada toplantı kararlaştırılmadan biz buradan görüş verelim.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI TAŞKIN BABAOĞLAN – 2013'ün yaz aylarında dahi müdahale etmek mümkün.

BAŞKAN – O süreci ayrıca alırız.

Ben şunu teklif ediyorum. Önümüzdeki toplantının gündemini de yine birlikte belirleyelim isterseniz. Bütün bu konuşmalar çerçevesinde de Maliye Bakanlığından önce birini dinleyelim mi? Yani nasıl yapıyorlar? Sonra tekrar bir kere daha almak mümkün olabilir. Bu Afyon'da yapılan toplantılarda orada bir Maliye Bakanlığından -ben tutanaklardan çıkarırım da siz hatırlıyor musunuz- uzman vardı.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Maliye yalnız, yoksa Hazine de mi var bu işin içinde?

BAŞKAN – Onlar için de gönderirler. Maliye Bakanlığına bir yazı yazıp. O zaman Maliye, Hazine önümüzdeki toplantıda iki mi bırakalım, yoksa TÜİK'i de alalım mı? Bir de şey tabii önemli: Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinden "gender budgeting"le ilgili sağ olsun Mustafa Bey bizimle birlikte olacak, edecek ama bu bütçeyi hazırlayan, yani gender budgeting değil de genelde Parlamento bütçesini hazırlayan bütçe uzmanını, o departmandan birini çağırıp Parlamente'nin bütçesinde bu bakış açısı var mı, ne kadar yer aldı? Yani en son Plan Bütçeye sunulan bütçemiz var ya...

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Bir de her bakanlığın...

BAŞKAN – Tabii. Biz Parlamente'ninkine de bence önce bakmamız gerekiyor, değil mi Mustafa Bey? Siz ne yaptınız, bakalım? Teorisi iyi de işin bir de uygulamasını mı dinlemek faydalı

olur? Çünkü iki hafta önce buraya sunulan bir bütçesi var Parlamentomuzun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin. Orada acaba böyle bir bakış açısı var mı? Onu öğrenmemiz lazım.

Buyurun.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Şimdi, efendim, şöyle arz edeyim: Yani Meclis özelinde değil de merkezî yönetim kapsamında bütçelerin hazırlık sürecinde ana hizmet birimleri ile strateji geliştirme birimleri, yani bizim eski 5018 öncesindeki ilişki değişti 2003 yılında, şu an bütçelerin hazırlanma sürecinde bizatihi o hizmeti yürüten icracı birimler önce çıktı. Strateji geliştirme birimleri tamamen koordinatör rolünü üstlenmekte. Söz gelimi, bir Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde İlköğretim Genel Müdürlüğünü düşünebiliriz. İlköğretim Genel Müdürlüğünün bütçesi hazırlanırken bizatihi damgasını vuran birim, İlköğretim Genel Müdürlüğü. Strateji Geliştirme veya bizim “Mali Hizmetler Birimi” adını verdiğimiz birim, diğer icracı hizmet birimleri arasında koordinasyon sağlıyor ve bütçenin oluşturulması noktasında teknik gözden geçirme yapıyor. Dolayısıyla 2003 öncesine göre büyük ölçüde o iş bölümü değişti. Yani...

BAŞKAN – O zaman kimi çağıralım mı? Genel Sekreter mi?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Meclis özelinde mi efendim?

BAŞKAN – Meclis.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Meclis özelinde strateji geliştirme...

BAŞKAN – Meclis Başkanlığından talepte bulunalım, bakalım bütçeyi nasıl yapmışlar.

Teşekkür ederim.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Sağ olun efendim.

BAŞKAN – İlave etmek istediğiniz bir şey var mı?

Önümüzdeki toplantı -tekrar soruyorum- iki mi, üç mü konuşmacı dinlensin?

Peki, iki iki devam edelim.

Önümüzdeki salı günü saat 15.15'te toplanmak üzere ben katılımcılara, değerli bürokratlarımıza çok teşekkür ediyorum, Komisyonumuzun değerli üyelerine çok teşekkür ediyorum.

Görüşmek üzere.

Kapanma Saati: 15.54